

Motion till riksdagen
2005/06:Sf280

av **Kalle Larsson m.fl. (v)**

Könsdiskriminerande arbetsskadeförsäkring

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ge socialförsäkringsadministrationen i uppdrag att analysera uppbyggnad och handläggning av arbetsskadeförsäkringen ur ett könsperspektiv.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om utbildning av Försäkringskassans personal i genuskunskap.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om förändringar i högskoleförordningens examensordningar.¹

¹ Yrkande 3 hänvisat till UbU.

Fel! Okänt namn på

Bakgrund

Under den tid som arbetsskadeförsäkringen funnits har en rad grundläggande problem vad gäller såväl handläggning som tillämpning av försäkringen kunnat ringas in. Detta hänger bl.a. samman med de komplexa och svåra bedömningar som ofta måste göras i arbetsskadeärenden. Det finns ett stort behov av kunskapsutveckling om dessa ärendeslag inom sjukförsäkringsadministrationen, detta för att likvärdigheten och rättssäkerheten i försäkringen skall värnas.

År 1993 skedde en skärpning av bevisreglerna i arbetsskadeförsäkringen. Samtidigt slopades också i princip arbetsskadesjukpenningen. Till skillnad från sjukförsäkringen utgjorde nu arbetsskadesjukpenningen 100 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten upp till ett visst högsta belopp.

Den 1 juli 2002 reformerades arbetsskadeförsäkringen från att göra bedömningar i två steg till endast ett. Detta innebar även en viss uppmjukning av bevisreglerna. Den bedömningsgrund som man härmed utgår ifrån är ”övervägande skäl” istället för som tidigare ”mycket hög grad av sannolikhet”. Lagstiftarnas avsikt med reformen var att härigenom öka rättvisan i systemet. Vänsterpartiet menar att bevisregler och arbetsskadebegrepp skall utformas så att arbetsskadeförsäkringen skall ge ett reellt skydd vid arbetsrelaterade skador och utformas på ett sådant sätt att kvinnor inte diskrimineras när det gäller att få sjukdomstillstånd godkända som arbetsskador.

I regleringsbrevet för 2003 gavs Riksförsäkringsverket i uppdrag att analysera vilka effekter ändringarna i arbetsskadeförsäkringen haft för de försäkrade. En detaljerad analys skall lämnas i samband med årsredovisningen för 2004.

Könsdiskriminerande inslag i arbetsskadeförsäkringen

Enligt en rapport från Arbetslivsinstitutet som presenterades i juni 2004 nekade Försäkringskassan kompensation till två tredjedelar av alla kvinnor som år 2001 ansökte om livskaderänta på grund av yrkesskada eller sjukdom orsakad av arbetet, detta medan endast hälften av männen nekades kompensation. Av 13 300 kvinnor som ansökte om kompensation för yrkesskada eller sjukdom orsakad av arbetet beviljades ca 4 200 livskaderänta. Av 14 900 män som ansökte om samma sak var det 7 000 som beviljades ersättning. Av denna rapport framgår att könsskillnaderna är mycket stora när det gäller vilken kompensation män respektive kvinnor beviljas efter anmäld skada eller sjukdom som orsakats av arbetet. Dessutom går det av denna studie att finna stora regionala variationer på hur försäkringskassorna beviljar kvinnor respektive män kompensation.

Dessa mycket omfattande könsskillnader går inte att bortförklara. Ett strukturellt problem är att det finns ett antagande om att kvinnors arbetsskador skulle vara av mindre allvarlig art än mäns. Kvinnor är starkt överrepresenterade när det handlar om exempelvis förslitnings- och belastningsskador som är starkt relaterade till ansträngande och enformiga arbetsställningar.

Fel! Okänt namn på

Kvinnor med bl.a. dessa typer av symtom har haft svårt att få sina sjukdomstillstånd godkända som arbetsskador. De förändringar av försäkringen som gjordes 2002 hade som ett av huvudsyftena att rätta till dessa könsskillnader. Propositionen som låg bakom regelförändringarna slår fast att arbetsskadeförsäkringen skall utformas på ett sådant sätt att kvinnor inte diskrimineras när det gäller att få sina sjukdomstillstånd godkända som arbetsskador. Här anges att ”sänkt beviskrav för skadlighetsbedömningen torde i förening med den princip som enligt fast praxis gäller, nämligen att den försäkrade skall bedömas utifrån sina fysiska och psykiska förutsättningar, enligt regeringens bedömning leda till att kvinnor i högre utsträckning än i dag kan få sina skador godkända som arbetsskador” (prop. 2001/02:81).

Önskat resultat verkar nu inte ha uppnåtts. Det statistiksystem som socialförsäkringsutskottet hänvisar till i betänkande 2004/05:SfU1 är visserligen välkommet för att möjliggöra att osakliga skillnader upptäcks, men inte tillräckligt för att förklara dessa skillnader i bedömningen mellan kvinnor och män i arbetsskadeförsäkringen. Det är därför mycket viktigt att regeringen i kommande uppdrag tydliggör den nya socialförsäkringsadministrationens ansvar för att analysera könsdiskriminerande inslag både vad gäller arbetsskadeförsäkringens uppbyggnad och i handläggningen av ärendeslaget. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare är det nödvändigt med ökad kunskap om könsskillnader generellt bland Försäkringskassans personal. Socialförsäkringsutskottet hänvisar i betänkande 2004/05:SfU1 den årliga kundundersökning som genomförs hos Försäkringskassan, och att denna ger höga betyg för bemötandet av såväl kvinnor som män. Ett starkt genusperspektiv som integreras i ärendehanteringens både teoretiskt och metodologiskt syftar emellertid till att komma till rätta med könsrelaterade problem av en mer strukturell art än enbart bemötandefrågor. Försäkringskassornas personal i allmänhet och handläggare i arbetsskadeärenden i synnerhet bör därför ges utbildning i genuskunskap. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I dag utbildas läkare i ämnet försäkringsmedicin – en utbildning som dock helt saknar genusanalys. Detta har påverkan på de intyg som läkare skriver, bl.a. i fråga om arbetsskador. Vidare är det högst anmärkningsvärt att doktornas ST-utbildning i dag i stort sett helt saknar genusperspektiv. För att bedömningen av kvinnors arbetsskador skall få rättvis bedömning och adekvat behandling är det viktigt att även läkare ges motsvarande utbildning i genuskunskap som ovan. Därför bör nödvändiga förändringar göras i högskoleförordningens examensordningar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 30 september 2005

Kalle Larsson (v)

Ingrid Burman (v)

Elina Linna (v)

Ulla Hoffmann (v)

Gunilla Wahlén (v)